

על בדידות, חברות וקשר

1

הרצאה למשתתפי סמינר עתודה למנהיגות
מכללת הרצוג, תמוז תשפ"ג

תוכן העניינים

- הבדידות כתופעה אנושית
- הבדידות בעידן התקשורת והרשתות החברתיות
- בדידותו של המורה ושל המנהל
- דגמים שונים של חברות
- הקהילה כמקור כוח ונוחם

בראשית כח, י - טז

וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שֶׁבַע וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה:
וַיִּפְגַּע בַּמָּקוֹם וַיֵּלֶן שָׁם כִּי בָּא הַשֶּׁמֶשׁ וַיִּקַּח מֵאֲבְנֵי הַמָּקוֹם וַיִּשָּׂם
מִרְאֲשֹׁתָיו וַיִּשְׁכַּב בַּמָּקוֹם הַהוּא:
וַיַּחֲלֶם וְהִנֵּה סֹלֶם מֻצָּב אֶרֶצָה וְרֹאשׁוֹ מַגִּיעַ הַשָּׁמַיְמָה וְהִנֵּה מַלְאָכִי אֱלֹהִים
עֹלִים וַיִּרְדּוּ בּוֹ:
וְהִנֵּה ה' נֹצֵב עָלָיו וַיֹּאמֶר אֲנִי ה' אֱלֹהֵי אֲבֹרָהִם אָבִיךָ וְאֱלֹהֵי יִצְחָק הָאָרֶץ
אֲשֶׁר אַתָּה שֹׁכֵב עָלֶיהָ לָךְ אֶתְנַנֶּה וְלִזְרַעְךָ:
וְהָיָה זֶרַעְךָ כְּעֵפֶר הָאָרֶץ וּפְרֻצֹת יָמָה וְקִדְמָה וְצַפְנָה וְנִגְבָּה וְנִבְרַכּוּ בְךָ כָּל
מִשְׁפָּחוֹת הָאָדָמָה וּבְזַרְעְךָ:
וְהִנֵּה אָנֹכִי עִמָּךְ וּשְׁמִרְתִּיךָ בְּכֹל אֲשֶׁר תֵּלֵךְ וְהִשְׁבַּתִּיךָ אֶל הָאָדָמָה הַזֹּאת
כִּי לֹא אֶעֱזָבְךָ עַד אֲשֶׁר אִם עָשִׂיתִי אֶת אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי לָךְ:
וַיִּיקֶץ יַעֲקֹב מִשְׁנָתוֹ וַיֹּאמֶר אָכֵן יֵשׁ ה' בַּמָּקוֹם הַזֶּה וְאָנֹכִי לֹא יָדַעְתִּי:

בראשית לב, כג - כט

וַיִּקַּם בְּלִילָה הוּא וַיִּקַּח אֶת שְׁתֵּי נָשָׁיו וְאֶת שְׁפָחֹתָיו וְאֶת אֶחָד
עֶשֶׂר יְלָדָיו וַיַּעֲבֹר אֶת מִעְבַּר יַבְקָה:
וַיִּקַּח וַיַּעֲבֹר אֶת הַנַּחַל וַיַּעֲבֹר אֶת אֲשֶׁר לוֹ:
וַיִּזְתֵּר יַעֲקֹב לְבָדוֹ וַיֹּאבֶק אִישׁ עִמּוֹ עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר:
וַיִּרְא כִּי לֹא יָכַל לוֹ וַיִּגַע בְּכַף יָרְכּוֹ וַתִּקַּע כַּף יָרֵךְ יַעֲקֹב בְּהֶאֱבֹקוֹ עִמּוֹ:
וַיֹּאמֶר שְׁלַחֲנִי כִּי עָלָה הַשָּׁחַר וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁלַּחְךָ כִּי אִם בְּרַכְתָּנִי:
וַיֹּאמֶר אֵלָיו מָה שְׁמֶךָ וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב:
וַיֹּאמֶר לֹא יַעֲקֹב יֹאמֶר עוֹד שְׁמֶךָ כִּי אִם יִשְׂרָאֵל כִּי שָׂרִית עִם אֱלֹהִים
וְעַם אַנְשִׁים וַתּוֹכַל:

בראשית לז, ה - יא

וַיַּחֲלֶם יוֹסֵף חֲלוֹם וַיַּגִּד לְאָחָיו וַיּוֹסְפוּ עוֹד שָׁנָא אֹתוֹ:
וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם שְׁמְעוּ נָא הַחֲלוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר חָלַמְתִּי:
וְהִנֵּה אֲנַחְנוּ מֵאֲלֵמִים אֲלֵמִים בְּתוֹךְ הַשָּׂדֶה וְהִנֵּה קָמָה אֲלֵמְתִי וְגַם
נִצְבָּה וְהִנֵּה תִסְבִּינָה אֲלֵמְתֵיכֶם וְתִשְׁתַּחֲוּיִן לְאֵלֵמְתִי:
וַיֹּאמְרוּ לוֹ אָחָיו הַמֶּלֶךְ תִּמְלֹךְ עָלֵינוּ אִם מִשׁוֹל תִּמְשַׁל בָּנוּ וַיּוֹסְפוּ עוֹד
שָׁנָא אֹתוֹ עַל חֲלֵמֹתָיו וְעַל דְּבָרָיו:
וַיַּחֲלֶם עוֹד חֲלוֹם אַחֵר וַיְסַפֵּר אֹתוֹ לְאָחָיו וַיֹּאמֶר הִנֵּה חֲלֵמְתִי חֲלוֹם
עוֹד וְהִנֵּה הַשָּׁמֶשׁ וְהַיָּרֵחַ וְאַחַד עֶשֶׂר כּוֹכָבִים מִשְׁתַּחֲוּיִם לִי:
וַיְסַפֵּר אֶל אָבִיו וְאֶל אָחָיו וַיַּגִּיעַר בּוֹ אָבִיו וַיֹּאמֶר לוֹ מָה הַחֲלוֹם הַזֶּה
אֲשֶׁר חָלַמְתָּ הַבּוֹא נְבוֹא אֲנִי וְאִמִּי וְאָחֶיךָ לְהִשְׁתַּחֲוֹת לְךָ אֶרְצָה:
וַיִּקְנְאוּ בּוֹ אָחָיו וְאָבִיו שָׁמַר אֶת הַדָּבָר

בראשית לז, כג - כח

וַיְהִי כִּאֲשֶׁר בָּא יוֹסֵף אֶל אָחָיו וַיִּפְשִׁיטוּ אֶת יוֹסֵף אֶת כְּתָנָתוֹ אֶת כְּתָנֹת הַפְּסִים אֲשֶׁר עָלָיו:

וַיִּקְחֵהוּ וַיִּשְׁלַכְהוּ אֶתוֹ הַבְּרָה וְהַבּוֹר רַק אֵין בּוֹ מַיִם:
וַיֵּשְׁבוּ לֶאֱכֹל לֶחֶם וַיִּשְׂאוּ עֵינֵיהֶם וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה אַרְחַת יִשְׁמַעְאֵלִים
בָּאָה מִגְּלָעַד וּגְמַלְיָהֶם נֹשְׂאִים נֹכָאת וְצָרִי וְלֹט הוֹלְכִים לְהוֹרִיד
מִצְרַיִם:

וַיֹּאמֶר יְהוּדָה אֶל אָחָיו מֶה בַּצַּע כִּי נִהְרַגְתֶּם אֶת אָחֵינוּ וְכִסִּינוּ אֶת דָּמוֹ:
לָכוּ וּנְמַכְרֵנוּ לַיִּשְׁמַעְאֵלִים וַיִּדְנוּ אֶל תְּהִי בּוֹ כִּי אָחֵינוּ בְּשָׂרְנוּ הוּא
וַיִּשְׁמְעוּ אָחָיו:

וַיַּעֲבְרוּ אֲנָשִׁים מִדִּינִים סַחְרִים וַיִּמְשְׁכוּ וַיַּעֲלוּ אֶת יוֹסֵף מִן הַבּוֹר
וַיִּמְכְּרוּ אֶת יוֹסֵף לַיִּשְׁמַעְאֵלִים בְּעֶשְׂרִים כֶּסֶף וַיָּבִיאוּ אֶת יוֹסֵף
מִצְרַיִם:

בראשית לט

- (א) ויוסף הורד מצרימה ויקנהו פוטיפר סריס פרעה שר הטבחים איש מצרי מיד הישמעאלים
אשר הורדהו שמה:
- (ב) ויהי ה' את יוסף ויהי איש מצליח ויהי בבית אדניו המצרי:
- (יא) ויהי כהיום הזה ויבא הביתה לעשות מלאכתו ואין איש מאנשי הבית שם בבית:
- (יג) ויהי כראותה כי עזב בגדו בידה וינס החוצה:
- (יד) ותקרא לאנשי ביתה ותאמר להם לאמר ראו הביא לנו איש עברי לצחק בנו בא אלי לשכב
עמי ואקרא בקול גדול:
- (יט) ויהי כשמע אדניו את דברי אשתו אשר דברה אליו לאמר כדברים האלה עשה לי עבדך
ויחר אפו:
- (כ) ויקח אדני יוסף אתו ויתנהו אל בית הסהר מקום אשר אסורי אסירי המלך אסורים ויהי שם
בבית הסהר:
- (כא) ויהי ה' את יוסף ויט אליו חסד ויתן חנו בעיני שר בית הסהר:
- (כב) ויתן שר בית הסהר ביד יוסף את כל האסירים אשר בבית הסהר ואת כל אשר עשים שם
הוא היה עשה:
- (כג) אין שר בית הסהר ראה את כל מאומה בידו באשר ה' אתו ואשר הוא עשה ה' מצליח: ס

בראשית מ, כ - כג

- (כ) וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי יוֹם הַלְדוֹת אֶת פְּרֵעָה וַיַּעַשׂ מִשְׁתָּה לְכָל
עֲבָדָיו וַיִּשָּׂא אֶת רֹאשׁ שׂוֹר הַמִּשְׁקִים וְאֶת רֹאשׁ שׂוֹר הָאֲפִים בְּתוֹךְ
עֲבָדָיו:
- (כא) וַיָּשֶׁב אֶת שׂוֹר הַמִּשְׁקִים עַל מִשְׁקָהוּ וַיִּתֵּן הַכּוֹס עַל כַּף פְּרֵעָה:
- (כב) וְאֶת שׂוֹר הָאֲפִים תָּלָה כְּאִשׁוֹר פֶּתֶר לָהֶם יוֹסֵף:
- (כג) וְלֹא זָכַר שׂוֹר הַמִּשְׁקִים אֶת יוֹסֵף וַיִּשְׁכַּח:

בראשית מג, כז - לד

- (כז) וַיִּשְׁאַל לָהֶם לְשָׁלוֹם וַיֹּאמֶר הַשָּׁלוֹם אֲבִיכֶם הַזֶּקֶן אֲשֶׁר אָמַרְתֶּם
הַעוֹדְנֵנוּ חַי:
(כח) וַיֹּאמְרוּ שְׁלוֹם לְעַבְדְּךָ לְאֲבִינוֹ עוֹדְנֵנוּ חַי וַיִּקְדּוּ וַיִּשְׁתַּחֲוּ וַיִּשְׁתַּחֲוּ:
(כט) וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיִּרְא אֶת בְּנֵימִין אָחִיו בֶּן אָמוֹ וַיֹּאמֶר הֲזֶה אָחִיכֶם הַקָּטָן
אֲשֶׁר אָמַרְתֶּם אֵלַי וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יַחְנֶךָ בְּנִי:
(ל) וַיִּמְהַר יוֹסֵף כִּי נִכְמְרוּ רַחֲמָיו אֶל אָחִיו וַיִּבְקֶשׁ לְבָכּוֹת וַיָּבֵא הַחֲדָרָה
וַיִּבֶךְ שָׁמָּה:
(לא) וַיִּרְחֹץ פָּנָיו וַיֵּצֵא וַיִּתְאַפֵּק וַיֹּאמֶר שִׁימוּ לָחֶם:
(לב) וַיִּשְׁימוּ לוֹ לֶבֶדוֹ וְלָהֶם לְבָדָם וְלַמִּצְרִים הָאֲכָלִים אֶתוֹ לְבָדָם כִּי לֹא
יִוָּכְלוּן הַמִּצְרִים לֶאֱכֹל אֶת הָעֵבְרִים לָחֶם כִּי תוֹעֵבָה הוּא לַמִּצְרִים:
(לג) וַיֵּשְׁבוּ לִפְנֵי הַבָּכֹר כְּבִכְרָתוֹ וְהַצָּעִיר כְּצַעֲרָתוֹ וַיִּתְמְהוּ הָאֲנָשִׁים אִישׁ
אֶל רֵעֵהוּ:
(לד) וַיִּשָּׂא מִשָּׂאת מֵאֵת פָּנָיו אֱלֹהִים וַתִּרְבַּ מִשָּׂאת בְּנֵימִן מִמִּשְׂאֵת כָּלָם
חֲמֵשׁ יָדוֹת וַיִּשְׁתּוּ וַיִּשְׁכְּרוּ עִמּוֹ:

בראשית לח, יא - יד

וַיֹּאמֶר יְהוָה לְתָמָר כְּלָתוֹ שְׁבִי אֶל־מִנָּה בֵּית אָבִיךָ עַד יִגְדַּל שְׁלָה בְנִי
כִּי אָמַר פֶּן יָמוּת גַּם הוּא כְּאָחִיו וְתִלְךָ תָמָר וְתִשָּׁב בֵּית אָבִיהָ:
וַיִּרְבוּ הַיָּמִים וְתָמָר בַּת שׁוּעַ אִשְׁתׁ יְהוָה וַיִּנָּחַם יְהוָה וַיַּעַל עַל גִּזְזֵי
צֵאֲנֹה הוּא וְחִירָה רַעְהוּ הֶעֱדֵלְמִי תִמְנָתָה:
וַיִּגַּד לְתָמָר לֵאמֹר הִנֵּה חָמִיךָ עִלָּה תִמְנָתָה לְגַז׃ צֵאֲנֹה:
וְתִסֵּר בְּגָדֶי אֶל־מְנוּתָה מֵעַלֶּיהָ וְתַכֵּס בְּצַעֲיֶיךָ וְתִתְעַלְּפִי וְתִשָּׁב בְּפֶתַח
עֵינַיִם אֲשֶׁר עַל דְּרָךְ תִּמְנָתָה כִּי רָאִתָּה כִּי גָדַל שְׁלָה וְהוּא לֹא נֹתְנָה
לוֹ לְאִשָּׁה:

בראשית מה, יב - טו

וְהִנֵּה עֵינֵיכֶם רְאוּת וְעֵינַי אָחִי בְנֵימִין כִּי פִי הַמְדַבֵּר אֵלֵיכֶם:
וְהִגַּדְתֶּם לְאָבִי אֵת כָּל כְּבוֹדֵי בְמִצְרַיִם וְאֵת כָּל אֲשֶׁר רָאִיתֶם
וּמִהֲרַתֶּם וְהוֹרַדְתֶּם אֵת אָבִי הַנֶּה:
וַיִּפֹּל עַל צוּאֲרֵי בְנֵימִן אָחִיו וַיִּבְךְּ וּבְנֵימִן בָּכָה עַל צוּאֲרָיו:
וַיִּנָּשֶׁק לְכָל אָחִיו וַיִּבְךְּ עֲלֵהֶם וְאַחֲרֵי כֵן דִּבְרוּ אָחִיו אִתּוֹ:

תהלים לח, י - טז

אֲדַנִּי נִגְדָךְ כָּל תַּאֲוֹתַי וְאַנְחֹתַי מִמֶּךָ לֹא נִסְתָּרָה:
לְבִי סָחַרְחַר עֲזָבֵנִי כַחֲזִי וְאוֹר עֵינַי גַּם הֵם אֵין אֵתִי:
אֶהְבִּי וְרַעִי מִנֶּגֶד נִגְעִי יַעֲמֵדוּ וְקִרְוֵבִי מֵרַחֵק עֹמְדוּ:
וַיִּנְקֹשׁוּ מִבִּקְשֵׁי נַפְשִׁי וְדֹרְשֵׁי רַעְתִּי דִּבְרוּ הוֹת וּמְרֻמוֹת כָּל הַיּוֹם
יְהִגּוּ:

וְאֲנִי כְּחֹרֵשׁ לֹא אֶשְׁמַע וּכְאֶלֶם לֹא יִפְתַּח פִּי:
וְאֶהְיֶה כְּאִישׁ אֲשֶׁר לֹא שָׁמַע וְאֵין בְּפִי תוֹכָחוֹת:
כִּי לָךְ ה' הוֹחֵלֵתִי אֶתָּה תַעֲנֶנָּה אֲדַנִּי אֱלֹהֵי:

איוב ב, יא - יג

וַיִּשְׁמְעוּ שְׁלֹשֶׁת רְעֵי אִיּוֹב אֶת כָּל הַרְעָה הַזֹּאת הַבָּאָה עָלָיו וַיָּבֹאוּ
אִישׁ מִמְּקוֹמוֹ אֶל־יִפְז הַתִּימָנִי וּבִלְדָד הַשּׁוּחִי וְצוֹפָר הַנַּעֲמָתִי וַיִּזְעְדוּ
יַחְדָּו לְבוֹא לְנוֹד לוֹ וּלְנַחֲמוֹ:
וַיִּשְׂאוּ אֶת עֵינֵיהֶם מֵרְחוֹק וְלֹא הִכִּירוּהוּ וַיִּשְׂאוּ קוֹלָם וַיִּבְכּוּ וַיִּקְרְעוּ
אִישׁ מֵעֵלּוֹ וַיִּזְרְקוּ עֶפֶר עַל רֹאשֵׁיהֶם הַשָּׁמַיִמָּה:
וַיִּשְׁבוּ אֶתוֹ לָאָרֶץ שִׁבְעַת יָמִים וְשִׁבְעַת לַיְלוֹת וַאֲיֵן דָּבָר אֱלֹהֵי דָבָר כִּי
רָאוּ כִּי גָדַל הַכָּאֵב מְאֹד:

בבא בתרא טז, ב

וישמעו שלשת רעי איוב את כל הרעה הזאת הבאה עליו ויבאו
איש ממקומו אליפז התימני ובלדד השוחי וצופר הנעמתי ויועדו
יחדו לבוא לנוד לו ולנחמו
מאי ויועדו יחדו?

אמר רב יהודה אמר רב: מלמד שנכנסו כולן בשער אחד.
ותנא: בין כל אחד ואחד שלש מאות פרסי.
מנא הוו ידעי?

איכא דאמרי: כלילא הוה להו, ואיכא דאמרי: אילני הוה להו,
וכיון דכמשי הוו ידעי.
אמר רבא, היינו דאמרי אינשי: או חברא כחברי דאיוב או מיתותא.

איוב יט, יג - כא

אחי מעלי הרחיק וידעי אך זרו ממני:
חדלו קרובי ומידעי שכחוני:
גרי ביתי ואמהתי לזר תחשבני נכרי הייתי בעיניהם:
לעבדי קראתי ולא יענה במו פי אתחנן לו:
רוחי זרה לאשתי וחנותי לבני בטני:
גם עוילים מאסו בי אקומה וידברו בי:
תעבוני כל מתי סודי וזה אהבתי נהפכו בי:
בעורי ובבשרי דבקה עצמי ואתמלטה בעור שני:
חנני חנני אתם רעי כי יד אלוה נגעה בי:

הרב י.ד. סולובייצ'יק איש האמונה הבודד

אני מדבר, מטיף, מתווכח וטוען. בכל זאת אין בזה להפיג את הסבל והבדידות המלוות אותי תמיד. מדי פעם חש אני שנעזבתי על ידי כולם, אפילו הקרובים ביותר. דברי המשורר בתהלים 'כִּי אָבִי וְאִמִּי עֲזָבוּנִי' (תהלים, פרק כז, פסוק י) מצלצלים באוזניי לעתים די קרובות כקולו הנוגה של התור. החוויה הזאת מולידה בקרבי כאב צורב מחד ותחושה מזככת מאידך. יש לי הרגשה שחוויה זו של בדידות דוחקת אותי כולי לעבודת הבורא.

הרב י.ד. סולובייצ'יק איש האמונה הבודד

מי יודע איזה סוג בדידות מיצר ומענה יותר?
זה שנופל על האדם בעת שהוא מסתכל על הקוסמוס האילם, עם
נתיבות החושך שלו, על הדרמה החד־גונית שבחובו,
או זה הפוקד את האדם כאשר הוא מביט בפני רעהו בדומיה?"

הרב י.ד. סולובייצ'יק איש האמונה הבודד

'היות' פירושו להיות יחיד מיוחד במינו ועל כן גם בודד.
כי מה גורם לאדם שירגיש בדידות ואי בטחון אם לא היותו יחיד
וגלמוד?
ה'אני' שלו בודד, מפני שאין אחר החי כמו ה'אני' הזה
ומפני שאופן הקיום של ה'אני' הזה אינו ניתן לחיקוי על ידי
אחרים.

עידן הבדידות פרק 1

02.07.23

הפרק הראשון של סדרת הכתבות החדשה שלנו "עידן הבדידות" שעוסקת במגפה שמכה בכולם, ולא רק במבוגרים. הפרק, צוות כאן חדשות פגש את הצעירים בני דור המסכים שמתקשים לייצר קשרים חברתיים והתאהבו בבוטים ואף מנהלים עימם זוגיות וירטואלית. הכתבה של יובל אגסי מתוך חדשות הערב

עידן הבדידות : בעולם משנים כיוון - בישראל מתעלמים מאזהרות

הבדידות הוכרזה לאחרונה בארצות הברית כמגפה עם דוח חמור שהוגש לנשיא ביידן על ידי ראש שירותי בריאות הציבור במדינה. בבריטניה יש שר לענייני בדידות. בקוריאה הדרומית החלו לאחרונה לשלם כסף לאנשים כדי שייצאו מהבית. ואצלנו? משרד הבריאות מתעלם מהמחקרים והאזהרות. התופעה לא מוגבלת רק למבוגרים, זקנים או קשישים, אלא נמצאת באחוזים גבוהים דווקא אצל צעירים, בהם אנחנו גם מתמקדים.

יובל סרי. YNET
מיומנו של מורה מתחיל (4.10.2010)
אז: מורה לפיסיקה ומחשבת ישראל בתיכון בירושלים.
היום: מנהל תחום דעת תרבות יהודית ישראלית במשרד החינוך

בפעם הראשונה שנכנסתי לחדר המורים, בתחילת שנת הלימודים
הקודמת, קצת נבהלתי.
בחדר המורים היו מורות מקיר לקיר, לוחות מודעות עמוסים
בעדכונים, וריח של קפאין באוויר.
בקצה המרוחק של החדר ישבו המורות לאנגלית. זה המקום
הקבוע שלהן, הסבירו לי.
ליד הארוניות יושבים המורים לחינוך גופני,
ואם אתה מחפש את המורות למתמטיקה, הן יושבות בפינה
ההיא, זאת שמוסתרת על ידי קיר תומך.

בודד בהמון

כל כך הרבה מורים ומורות, יותר ממאה, דחוסים בחדר קטן, ואני לא מכיר אף אחד.
איך אפשר בכלל להתחבר אליהם?
כמעט חשבתי לנסות משפט פתיחה בסגנון: "את באה לפה הרבה?" או משהו יותר אישי כמו: "מה אתה מלמד? לשון? נשמע מדהים. אולי תסביר לי אחת ולתמיד מה זה כיווץ דיפתונג?" אבל בסוף ויתרתי.

בחודשים הראשונים

בחודשים הראשונים זה לא היה קל. הכרתי רק את המורים איתם עבדתי: מחנכות הכיתות בהן לימדתי, וחלק מהנהלת בית הספר. בכל פעם כשנכנסתי לחדר המורים, הסתכלתי לראות אם יש מישהי מוכרת. לרוב לא הייתה כזו או שהיא הייתה עסוקה בשיחה אחרת, וכך נאלצתי להעסיק את עצמי, או לפחות להיראות עסוק: שיחות טלפון לחברים בתשע בבוקר, גלישה באינטרנט, הוצאת היומן והעמדת פנים שאני כותב בו דברים חשובים, תוך שאני משווה לעצמי מבט מהורהר ורב חשיבות. פעם, ברגע של תסכול, אף הכנתי שתי כוסות קפה, ויצאתי החוצה, כדי שיחשבו שאני בדרכי לפגישת מסדרון...

ויש גם את הקליקות בחדר המורים שצריך להכיר, כי כמו בכל מקום, לא כולם מסתדרים עם כולם, וצריך לדעת מי שייך לאיזו קליקה.

אני זוכר מקרה בו אמרתי למורה אחת משהו טוב על מורה אחרת, והיא מיד נתנה בי מבט נוקב ואמרה: "חכה שתכיר אותה באמת. היא ממש לא מה שאתה חושב".
כנראה שככה זה כשאתה מורה חדש בבית ספר שבו למעלה מאלף תלמידים ויותר ממאה מורים.
תחושת הבדידות, בהתחלה לפחות, די גדולה.

משנה אבות א, ו

יהושע בן פרחיה ונתאי הארבלי קבלו מהם
יהושע בן פרחיה אומר
עשה לך רב
וקנה לך חבר
והוי דן את כל האדם לכף זכות:

פירוש המשנה לרמב"ם אבות א' ו

ואמרו וקנה לך חבר - הוציאו בלשון קנייה, ולא אמר: עשה לך חבר, אֹ: התחבר לחברים, וכיוצא בזה, והכוונה שראוי לאדם שיקנה לעצמו חבר על כל פנים, כדי שייתקנו בו כל עניניו, כמו שאמרו: "אי חברא אי מיתותא", ואם לא מצאו - צריך להשתדל בו, ואפילו ימשכהו לחברות תחילה עד שיהיה חבר,

ולא יסור מלכת אחר רצונו, עד שיחזק חברותו, כמו שיאמרו אנשי המוסר: כאשר תתחבר, אל תתחבר לפי מידותיך, אלא התחבר לפי מידות חברך.

וכאשר יסמוך כל אחד משני החברים על זה הציווי, תהיה כוונת כל אחד מהם להשלים רצון חברו, ותהיה כוונת שניהם דבר אחד בלא ספק.

ומה טוב מאמר אריסטו: "החבר - אחר שהוא אתה".

פירוש המשנה לרמב"ם אבות א' ו

והחברים - שלושה מינים:
חבר תועלת, וחבר נחת, וחבר מעלה.
אמנם חבר התועלת, הרי הוא כחברות שני השותפים, וחברות
המלך וחייליו.
ואמנם חבר הנחת, הרי הוא שני מינים: חבר הנאה, וחבר בטחון.
אמנם חבר ההנאה, הרי הוא כחברות הזכרים לנקבות וכיוצא בה.
ואמנם חבר הבטחון, הרי הוא שיהיה לאדם חבר שתבטח נפשו
בו, לא ישמר ממנו לא במעשה ולא בדיבור, ויגלה לו כל עניניו,
הנאה מהם והמגונה, מבלי חשש ממנו שישיגהו בכל זה חסרון, לא
אצלו ולא אצל זולתו. כי אם יגיע לנפש בטחון באיש עד לזה
השעור - תמצא רוב נחת בשיחתו ובחברותו.

פירוש המשנה לרמב"ם אבות א' ו

ואוהב המעלה,
הוא שתהיה תאות שניהם וכוונתם למטרה אחת,
והיא: הטוב,
וירצה כל אחד להעזר בחברו בהגיע הטוב ההוא לשניהם יחד.
וזוה הוא החבר אשר ציוה לקנותו,
והוא כחברות הרב לתלמיד והתלמיד לרב.

"רק במקרה : ניכור , בדידות וקהילתיות בבית הספר : סיפורה של
התערבות מקצועית" פלג דור חיים.
אנליזה ארגונית : כתב עת לייעוץ ארגוני - גיליון 17 2012
עורך ישראל כ"ץ. עמ' 221 - 232

פלג דור חיים – תקציר המאמר

קהילה היא קבוצה של פרטים שיצרו קשרים בין אישיים והפועלים בתוך גבולות של זמן, מקום ומשמעות.

'קהילתיות' בארגונים מעניקה נופך חברתי ומאפשרת לשלב בין חוויה של זהות חברתית לבין ערך עצמי ותחושת משמעות במקום העבודה.

במאמר זה אדון בשאלה אם סגל החינוך רואה בבית הספר מקום עבודה בלבד, או שמא הוא תופס עצמו חלק מקהילה מקצועית המעניקה משמעות לעבודתו ומקדמת מערכת יחסים חברתית.

אעשה זאת באמצעות ניתוח של סיפור מקרה על בית ספר אשר ביקש להתמודד עם מלנכוליה שתקפה אותו ולהפוך לקהילה לומדת וצומחת של אנשי חינוך.

סיפור זה הוא ביטוי פרטי להתמודדותו של מקום עבודה עם הקשיים והתסכולים המאפיינים את העולם הארגוני, אך הוא נוגע גם למועקה ולשחיקה הייחודיות לעבודת ההוראה והחינוך.

מסקנתי במאמר זה היא כי בית ספר שמטרתו ליצור השכלה, לקדם לימוד ולהפיץ ידע נדרש לפעולה אנושית נוספת שעניינה מרד בבידודותו של התלמיד, בניכורו של חדר המורים ובחוסר השייכות של סגל ההוראה לארגון שבו הוא פועל

מסקנות, מטרות, יעדים

- מורים ומנהלים מוצאים עצמם לעתים קרובות במצב של בדידות וניכור.
- הפתרון לבדידות הוא חברות.
- כשמדובר בציבור, המנגנון המאפשר את היציאה מן הבדידות וטיפוח החברות והתמיכה הוא הקהילה.
- ניתן לקיים קהילות מורים פנים-בית-ספריות, אולם לא תמיד הן קיימות, ולא תמיד יש בהן מענה למורה הבודד, ועוד פחות לבעל תפקיד או למנהל.

מסקנות, מטרות, יעדים

- הקמת רשת חברתית בין בעלי תפקידים ומנהלים יכולה להוות פתרון
- "קנה לך חבר" – יצירת רשת חברתית מחייבת מאמץ.
- ברמה הראשונית חברות בקהילה יכולה להיות חברות תועלת.
- ברמה שניה, היא יכולה להיות חברות נחת
 - חברות הנאה – פעילות משותפת שיש בה נחת
 - חברות בטחון – חברים שאפשר לסמוך עליהם ולהעזר בהם
- ברמה השלישית והעליונה, חברות בקהילה היא בקשת הטוב המשותף.

בעזרת ה' נעשה ונצליח